

I zasada termodynamiki - pojęcia podstawowe

C2.4 Próbka zawierająca 1,00 mol Ar została poddana nieodwracalnemu rozprężaniu izotermicznemu w temperaturze 0°C od objętości 22,4 l do 44,8 l pod stałym ciśnieniem zewnętrznym 0,5 atm. Oblicz q , w , ΔU i ΔH dla tego przypadku.

Odp.: $\Delta U = \Delta H = 0$, $W = -1,13$ kJ, $Q = 1,13$ kJ

C2.5 Próbkę zawierającą 1,00 mol jednoatomowego gazu doskonałego, dla którego $C_{V,m} = 1,5R$, ogrzewano odwracalnie od $T = 300$ K do 400 K pod ciśnieniem $p = 1,00$ atm w stałej objętości. Oblicz ciśnienie końcowe, ΔU , q i w .

Odp.: $p_2 = 1,33$ atm, $\Delta U = 1,25$ kJ, $W = 0$, $Q = 1,25$ kJ

C2.6 Próbka metanu o masie 4,50 g w temp. 310 K zajmuje objętość 12,7 l. a) Oblicz pracę wykonaną przez ten gaz podczas izotermicznego rozprężania pod stałym ciśnieniem równym 200 Tr, gdy jej objętość wzrośnie o 3,3 l. b) Oblicz pracę, gdyby proces ten zachodził w sposób odwracalny.

Odp.: a) $W = -88$ J, b) $W = -167$ J

C2.7 W izotermicznym odwracalnym sprężaniu 52,0 mmoli gazu doskonałego w temperaturze 260 K jego objętość zmniejszyła się do jednej trzeciej objętości początkowej. Oblicz pracę w tym procesie.

Odp.: $W = 123$ J

C2.8 Próbka zawierająca 1,00 mol $H_2O(g)$ ulega izotermicznemu, nieodwracalnemu skraplaniu w temperaturze 100°C. Standardowa entalpia parowania wody w temperaturze 100°C wynosi 40,656 kJ/mol. Oblicz w , q , ΔU i ΔH dla tego procesu.

Odp.: $Q = -40,656$ kJ = ΔH , $W = 3,1$ kJ, $\Delta U = -37,55$ kJ

C2.10 Oblicz ciepło potrzebne do stopienia 750 kg metalicznego sodu w temperaturze 371 K. Standardowa entalpia topnienia sodu wynosi 2,6 kJ/mol.

Odp.: $Q = 84,8$ kJ

C2.17 W czasie dostarczania 229 J jako ciepła do 3,0 moli Ar(g) pod stałym ciśnieniem, temperatura próbki wzrasta o 2,55 K. Oblicz molową pojemność cieplną tego gazu pod stałym ciśnieniem i w stałej objętości.

Odp.: $c_{p,m} = 30$ J/K·mol, $c_{v,m} = 22$ J/K·mol

C2.18 Próbkę cieczy o masie 25 g schłodzono od temperatury 290 K do 275 K pod stałym ciśnieniem, odprowadzając 1,2 kJ energii jako ciepło. Oblicz q i ΔH oraz oszacuj pojemność cieplną próbki.

Odp.: $Q = -1,2$ kJ = ΔH , $c_p = 80$ J/K

C2.19 W czasie ogrzewania 3,0 mola O_2 pod stałym ciśnieniem 3,25 atm jego temperatura wzrasta od 260 K do 285 K. Wiedząc, że molowa pojemność cieplna O_2 wynosi 29,4 J/K·mol, oblicz q , ΔU i ΔH .

Odp.: $Q = 2,2$ kJ = ΔH , $\Delta U = 1,6$ kJ

II zasada termodynamiki

C4.1 Oblicz zmianę entropii, gdy dużemu blokowi żelaza w odwracalnym procesie izotermicznym przekazywane jest 25 kJ energii jako ciepło a) w temp. 0°C, b) w temp. 100°C.

Odp.: a) $\Delta S = 92$ J/K, b) $\Delta S = 67$ J/K

C4.2 Oblicz molową entropię w stałej objętości próbki neonu w temp. 500 K, wiedząc, że jej wartość w temp. 298 K wynosi 146,22 J/K·mol.

Odp.: $S_{500 K} = 152,78$ J/K·mol

C4.3 Próbkę zawierającą 1,00 mol jednoatomowego gazu doskonałego ($C_{v,m} = (3/2)R$) ogrzano pod stałym ciśnieniem od temperatury 100°C do 300°C. Oblicz ΔS układu.

Odp.: 8,92 J/K·mol

C4.9 Próbkę gazowego metanu o masie 25 g w temperaturze 250 K i pod ciśnieniem 18,5 atm rozprężano izotermicznie aż do uzyskania ciśnienia 2,5 atm. Oblicz zmianę entropii tego gazu.

Odp.: $\Delta S = 26$ J/K

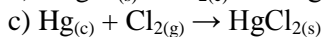
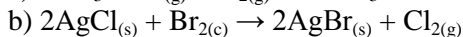
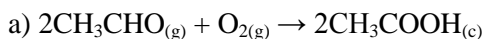
C4.10 Próbkę gazu doskonałego zajmującą początkowo objętość 15,0 l w temp. 250 K i pod ciśnieniem 1,00 atm sprężono izotermicznie. Do jakiej wartości należy zmniejszyć jej objętość, aby spadek entropii wynosił 5,0 J/K?

Odp.: $V_k = 6,6$ dm³

C4.14 Entalpia parowania chloroformu (CHCl₃) w temperaturze wrzenia 334,88 K wynosi 29,4 kJ/mol. a) Oblicz entropię parowania chloroformu w tej temperaturze. b) Ile wynosi zmiana entropii otoczenia?

Odp.: $\Delta_{par}S = 87,8$ J/K·mol, $\Delta S_{otocz} = -87,8$ J/K·mol

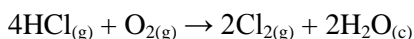
C4.15 Korzystając z tabel danych termodynamicznych oblicz standardową entropię, entalpię i entalpię swobodną w temp. 298 K następujących reakcji:

Odp.:

	$\Delta_{r-cji}S^\circ$ [J/K·mol]	$\Delta_{r-cji}H^\circ$ [kJ/mol]	$\Delta_{r-cji}G^\circ$ [kJ/mol]
a)	-386,1	-636,62	-521,5
b)	92,6	53,4	25,8
c)	-153,1	-224,3	-178,7

C4.18 Oblicz na podstawie standardowych entalpii i entropii tworzenia (podanych w tabelach danych termodynamicznych) standardową entalpię swobodną w temp. 298 K dla reakcji

Odp.: $\Delta G^\circ = -93,05$ kJ/mol

C4.19 Standardowa entalpia spalania stałego fenolu (C₆H₅OH) w temp. 298 K wynosi -3054 kJ/mol, a jego standardowa molowa entropia 144,0 J/K·mol. Oblicz standardową entalpię swobodną tworzenia fenolu w temp. 298 K. Wartości entalpii tworzenia CO₂(g) i H₂O(c) podane są w tabeli termochemicznej. Standardowe entropie pierwiastków wynoszą: węgiel (s) = 5,74 J/K·mol, wodór (g) = 130,68, tlen (g) = 205,14 J/K·mol.

Odp.: $\Delta_w G^\circ = -50$ kJ/mol

C5.5 Gdy 2 mole gazu, znajdującego się w temp. 330 K i pod ciśnieniem 3,5 atm, poddano izotermicznemu sprężaniu, jego entropia zmalała o 25,0 J/K. Obliczyć ciśnienie końcowe gazu oraz ΔG procesu.

Odp.: $p_k = 15,7$ atmp, $\Delta G = 8,25$ kJ

C5.6 Oblicz zmianę potencjału chemicznego gazu doskonałego sprężonego izotermicznie w temp. 40°C od 1,8 atm do 29,5 atm.

Odp.: $\Delta\mu = 7,3$ kJ/mol

C5.9 Oblicz zmianę entalpii swobodnej próbki zawierającej 1 dm³ benzenu, gdy ciśnienie wzrośnie od 1 atm do 100 atm.

Odp.: 10 kJ

C5.10 Oblicz zmianę molowej entalpii swobodnej gazowego wodoru, który sprężono izotermicznie w temp. 298 K od ciśnienia 1 atm do 100 atm.

Odp.: $\Delta G = 11 \text{ kJ/mol}$

Termochemia

C2.26 Wartość $\Delta_{\text{par}}H^\circ$ pewnej cieczy wynosi $+26,0 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. Oblicz q , w , ΔH i ΔU , gdy 0,05 mola tej cieczy odparowuje w temperaturze 250 K pod ciśnieniem 750 Tr.

Odp.: $q = 13 \text{ kJ} = \Delta H$, $w \approx -1 \text{ kJ}$, $\Delta U = 12 \text{ kJ}$

C2.27 Standardowa entalpia tworzenia etylobenzenu wynosi $-12,5 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. Oblicz standardową entalpię spalania tego związku.

Odp.: $-4564,7 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.28 Oblicz standardową entalpię uwodorniania heks-1-enu do heksanu, wiedząc, że standardowa entalpia spalania heks-1-enu wynosi $-4003 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. Standardowa entalpia spalania heksanu wynosi $-4163 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$.

Odp.: $-126 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.29 W temperaturze 25°C standardowa entalpia spalania cyklopropanu wynosi $-2091 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. Na podstawie tej informacji oraz znajomości entalpii tworzenia $\text{CO}_2(\text{g})$ i $\text{H}_2\text{O}(\text{c})$ oblicz entalpię tworzenia cyklopropanu. Standardowa entalpia tworzenia propenu wynosi $+20,42 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. Oblicz entalpię izomeryzacji cyklopropanu do propenu.

Odp.: $\Delta_{\text{tw}}H^\circ(\text{CH}_2)_3 = 53 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, $\Delta_{\text{izomeryzacji}}H^\circ = -33 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.30 Oblicz standardową energię wewnętrzną tworzenia ciekłego octanu metylu, wiedząc, że jego standardowa entalpia tworzenia wynosi $-442 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$.

Odp.: $\Delta_{\text{tw}}U = -432 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.33 Po spaleniu 0,3212 g glukozy w bombie kalorymetrycznej o stałej równej $641 \text{ J}\cdot\text{K}^{-1}$ temperatura wzrosła o 7,793 K. Oblicz a) standardową molową energię spalania, i b) standardową entalpię tworzenia glukozy (należy skorzystać z danych zawartych w tabeli). $M = 180,16 \text{ g}\cdot\text{mol}^{-1}$.

Odp.: a) $\Delta_{\text{sp}}U^\circ = -2,80 \text{ MJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, b) $\Delta_{\text{tw}}H^\circ = -1,28 \text{ MJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.34 Oblicz standardową entalpię rozpuszczania $\text{AgCl}(\text{s})$ w wodzie, znając entalpię tworzenia jonów w stanie stałym i uwodnionym (tabela).

Odp.: $\Delta_{\text{rozp}}H^\circ = 65,49 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.35 Standardowa entalpia rozkładu żółtego kompleksu H_3NSO_2 na NH_3 i SO_2 wynosi $+40 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. Oblicz standardową entalpię tworzenia H_3NSO_2 .

Odp.: $-383 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.37 Standardowa entalpia spalania gazowego propanu wynosi $-2220 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, a standardowa entalpia parowania ciekłego propanu $+15 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. Oblicz wartość a) standardowej entalpii oraz b) standardowej energii wewnętrznej spalania ciekłego propanu.

Odp.: $\Delta_{\text{sp}}H^\circ = -2205 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, $\Delta_{\text{sp}}U^\circ = -2200 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.41 W temperaturze 298 K, dla reakcji $\text{C}_2\text{H}_2\text{OH}(\text{c}) + 3\text{O}_2(\text{g}) \rightarrow 2\text{CO}_2(\text{g}) + 3\text{H}_2\text{O}(\text{g})$, $\Delta_{\text{r-cji}}U^\circ = -1373 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. Oblicz $\Delta_{\text{r-cji}}H^\circ$.

Odp.: $\Delta_{\text{r-cji}}H^\circ = -1368 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.42 Oblicz standardową entalpię tworzenia a) $\text{KClO}_3(\text{s})$, znając entalpię tworzenia KCl , b) $\text{NaHCO}_3(\text{s})$, znając entalpię tworzenia CO_2 i NaOH , oraz wiedząc, że

$$\Delta_{\text{r-cji}}H^\circ = -89,4 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$$

$$\Delta_{\text{r-cji}}H^\circ = -127,5 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$$

Odp.: $\Delta_{\text{tw}}H^\circ(\text{KClO}_3, \text{s}) = -392,1 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, $\Delta_{\text{tw}}H^\circ(\text{NaHCO}_3, \text{s}) = -946,6 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.43 Wyznacz standardową entalpię reakcji $2\text{NO}_2 \rightarrow \text{N}_2\text{O}_4(\text{g})$ w temp. 100°C , znając jej wartość w temp. 25°C , jaka wynosi $-57,20 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$. $c_p(\text{N}_2\text{O}_4, \text{g}) = 77,28$, $c_p(\text{NO}_2, \text{g}) = 37,2 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$.

Odp.: $\Delta_{\text{r-cji}}H^\circ(373 \text{ K}) = -56,98 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

C2.44 Zakładając, że wszystkie pojemności cieplne nie zmieniają się w zadanym przedziale temperatury, oblicz $\Delta_{\text{r-cji}}H^\circ$ oraz $\Delta_{\text{r-cji}}U^\circ$ dla reakcji $\text{C}(\text{grafit}) + \text{H}_2\text{O}(\text{g}) \rightarrow \text{CO}(\text{g}) + \text{H}_2(\text{g})$, przebiegającej a) w temp. 298 K, b) w temp. 378 K. $c_p(\text{CO}, \text{g}) = 29,14$, $c_p(\text{H}_2, \text{g}) = 28,82$, $c_p(\text{C}, \text{gr}) = 8,53$, $c_p(\text{H}_2\text{O}, \text{g}) = 33,58 \text{ [J}\cdot\text{mol}^{-1}]$

Odp.: $\Delta_{\text{r-cji}}H^\circ(298 \text{ K}) = +131,29 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, Odp.: $\Delta_{\text{r-cji}}U^\circ(298 \text{ K}) = +128,81 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, Odp.: $\Delta_{\text{r-cji}}H^\circ(378 \text{ K}) = +132,56 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, $\Delta_{\text{r-cji}}U^\circ(378 \text{ K}) = +129,42 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

P2.2. Przeciętny człowiek każdego dnia w wyniku przemian metabolicznych wytwarza około 10 MJ ciepła. Zakładając, że ciało ludzkie o masie 65 kg jest układem izolowanym i ma pojemność cieplną wody, oszacuj, o ile wzrosłaby jego temperatura. Ciało ludzkie jest w rzeczywistości układem otwartym, a strata ciepła odbywa się głównie przez odparowanie wody. Jaka masa wody musi ulec odparowaniu każdego dnia, aby utrzymać stałą temperaturę ciała?

Odp.: $+37 \text{ K}$, $4,09 \text{ kg}$

P2.5. W naczyniu o pojemności 100 cm^3 odparowano $5,0 \text{ g}$ stałego ditlenku węgla w temperaturze 25°C . Oblicz pracę, gdy układ rozpręża się izotermicznie pod ciśnieniem $1,0 \text{ atm}$ i

Odp.: $-0,25 \text{ kJ}$,

P2.8. Pewne ciało chłodzono przez odparowywanie ciekłego metanu w temperaturze wrzenia (112 K). Jaką objętość zajmie odparowany metan pod ciśnieniem $1,00 \text{ atm}$, jeśli z ciała odebrano $32,5 \text{ kJ}$ energii na sposób ciepła?

Odp.: $36,5 \text{ dm}^3$

P2.10. Próbkę cukru D-rybozy ($\text{C}_5\text{H}_{10}\text{O}_5$) o masie $0,727 \text{ g}$ umieszczono w bombie kalorymetrycznej i spalono w obecności nadmiaru tlenu. Wzrost temperatury wyniósł $0,910 \text{ K}$. W tym samym kalorymetrze w innym doświadczeniu spalono $0,825 \text{ g}$ kwasu benzoowego, którego energia wewnętrzna spalania wynosi $-3251 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, obserwując wzrost temperatury o $1,940 \text{ K}$. Oblicz energię wewnętrzną spalania D-rybozy i jej entalpię tworzenia.

Odp.: $\Delta_{\text{sp}}H = \Delta_{\text{sp}}U = -2130 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, $\Delta_{\text{tw}}H = -1267 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

Związek	Entalpie tworzenia $\Delta_{\text{tw}}H^\circ \text{ [kJ}\cdot\text{mol}]$
$\text{CO}_2 (\text{g})$	$-393,51$
$\text{CO}(\text{g})$	$-110,53$
$\text{H}_2\text{O} (\text{c})$	$-285,83$
$\text{H}_2\text{O} (\text{g})$	$-241,82$
$\text{Ag}^+ (\text{aq})$	$105,58$
$\text{Cl}^- (\text{aq})$	$-167,16$
$\text{AgCl} (\text{s})$	$-127,07$
$\text{NH}_3 (\text{g})$	$-46,11$
$\text{SO}_2 (\text{g})$	$-296,83$
KCl	$-436,75$
NaOH	$-425,61$

Równowaga chemiczna

C9.3 W temperaturze 2257 K i przy całkowitym ciśnieniu 1 atm w stanie równowagi woda ulega dysocjacji zgodnie z reakcją $2\text{H}_2\text{O}(\text{g}) = 2\text{H}_2(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g})$ w stopniu równym $1,77\%$. Obliczyć a) K , b) $\Delta_{\text{r}}G^\circ$ (odp. a) $K = 2,85 \cdot 10^{-6}$, b) $\Delta_{\text{r}}G^\circ = +240 \text{ kJ/mol}$)

C9.6 Reakcja $2A + B = 3C + 2D$ przebiega w fazie gazowej. Gdy zmieszano 1 mol A, 2 mole B i 1 mol D, po ustaleniu się równowagi, w temp. 298 K i pod ciśnieniem całkowitym 1 bar, mieszanina zawierała 0,9 mola C. Oblicz: a) ułamki molowe wszystkich reagentów w stanie równowagi, b) K_x , c) K_p i d) $\Delta_r G^\circ$.
(odp. (a) $X_a = 0,087$, $X_b = 0,370$, $X_c = 0,196$ i $X_d = 0,348$, b) $K_x = 0,326$, c) $K_p = 0,326$, d) $\Delta_r G^\circ = 2,8$ kJ/mol)

C9.15 Standardowa entalpia swobodna tworzenia $NH_3(g)$ w temp. 298K wynosi $-16,5$ kJ/mol ($0,5O_2 + 1,5H_2(g) = NH_3(g)$). Ile wynosi entalpia swobodna reakcji gdy ciśnienia cząstkowe N_2 , H_2 i NH_3 wynoszą odpowiednio 3 bar, 1 bar i 4 bar? Jaki jest kierunek reakcji samorzutnej w tym przypadku?
(odp. $\Delta_r G = -14,38$ kJ/mol; ponieważ $\Delta_r G < 0$ reakcja przebiega samorzutnie w kierunku tworzenia produktów)

W temperaturze $400^\circ C$ stała równowagi reakcji: $N_2(g) + 3H_2(g) = 2NH_3(g)$ wynosi $1,64 \cdot 10^{-4}$. Czy mieszanina, w której prężności cząstkowe wszystkich reagentów wynoszą po $2 \cdot 10^5$ Pa przereaguje w kierunku tworzenia amoniaku?
(odp. $\Delta_r G = 41010$ J/mol, nie przereaguje)

P9.1 W temp. 298 K stała równowagi reakcji $I_2(s) + Br_2(g) = 2IBr(g)$ wynosi 0,164. a) obliczyć $\Delta_r G^\circ$ tej reakcji. b) utrzymując stałą temperaturę 298 K i ciśnienie 0,164 atm, wprowadzono gazowy brom do zbiornika zawierającego nadmiar stałego jodu. Zaniedbując ciśnienie par jodu, oblicz, jakie jest ciśnienie cząstkowe $IBr(g)$ w stanie równowagi.
(odp. $\Delta_r G^\circ = 4,48$ kJ/mol, $p_{IBr} = 0,101$ atm)

W naczyniu o objętości $1,435 \cdot 10^{-2}$ m³ umieszczono 25,38 g stałego jodu i ogrzano do temp. 1350 K. W tej temperaturze ustaliło się ciśnienie $1,013 \cdot 10^5$ Pa. Oblicz stopień dysocjacji jodu oraz stałą K_p ustalającą się w podanej temperaturze równowagi
 $I_2(g) = 2I(g)$.
(odp. $K_p = 0,382$; $\alpha = 29,5\%$)